

PSSS

“Agroznanje”

**B
I
L
T
E
N**

br.04

BESPLATAN PRIMERAK

Tel. 019/436-865

E-mail:

psszajecar@ymail.com

*April,
2015.*

Sadržaj:

	<i>str.</i>
1. <i>IPARD u Srbiji</i>	4
2. <i>Raspored sorti u voćnjaku</i>	4
3. <i>Sudanska trava i krmni sirak</i>	5
4. <i>Slabo zastupljeno povrće u našem kraju</i>	6
5. <i>Somatske ćelije u mleku</i>	8
6. <i>Folijarna prihrana UREOM</i>	8
7. <i>Autohtone sorte jabuka</i>	9
8. <i>Dodatak: STIPS</i>	17

Program Evropske unije za ruralni razvoj u Srbiji (IPARD) kojim se u narednih šest godina podržavati ruralni razvoj u Srbiji. Srpskim poljoprivrednicima se kroz IPARD bit će na raspolaganju 175 miliona evra, prvenstveno u vidu grantova (grantovi predstavljaju različite vrste podrške o pomoć koja se kroz bespovratna sredstva, poreska oslobođenja, stimulatívne kredite, mašine i opremu, promotívne aktivnosti odobrava korisnicima a na osnovu kriterijuma koji su definisani od strane donatora koji je dodeljuju), a sufinansiranje investicija uz javni doprinos od 40 % do maksimalno 70% prihvatljivih troškova (za mlade poljoprivrednike do 40 godina).

Glavni ciljevi Programa su unapređenje bezbednosti hrane u Srbiji i razvoj konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i prerade, kao i usklađivanje sa standardima Evropske unije u ovim oblastima. Na osnovu analize sektora i konsultacija sa interesnim grupama, sledeće su prioritetne oblasti:

- 1) Investicije u poljoprivredna gazdinstva o grantovi se davati proizvođača ima mleka, mesa, voća i povrća i drugih useva;
- 2) Investicije za preradu i plasman poljoprivrednih proizvoda o namenjene mikro, malim i srednjim preduzećima za preradu mleka, mesa, voća i povrća;
- 3) Organska proizvodnja o podrška se pružati poljoprivrednim proizvođačima koji uvode metode organske proizvodnje;
- 4) Sprovedenje strategija lokalnog razvoja o u okviru takozvanog "LIDER" pristupa, lokalne akcione grupe se dobiti podršku za sprovođenje lokalnih ruralnih strategija;
- 5) Diverzifikacija aktivnosti u ruralnim sredinama i poslovni razvoj o ova mera se pomoći da se razvijaju privatni kapaciteti za ruralni turizam;
- 6) Tehnička pomoć stručnjaci iz Evropske unije se pomoći domaćim vlastima u realizaciji programa.

Dobijenim novcem nije dozvoljeno kupovati zemljište, stoku i seme. Prvi konkursi za podnošenje predloga

projekata koji će biti finansirani iz IPARD-a će biti raspisani kada se završi faza usklađivanja sa evropskim sistemom upravljanja i kontrole u domenu poljoprivrede.

(D. Kolčić, dipl.ing.)

Raspored sorti u voćnjaku

O rasporedu sorti prema odnosima oplodnje treba posebno voditi računa, zato što je to jedan od osnovnih uslova uspešne proizvodnje nekih voćnih vrsta. Voćnjaci u kojima se oko ove stavke prilikom podizanja nije vodilo računa, morali su se prekalenljivati sa sortama oprašivača, ili su se nakon izvesnog perioda krupili. Prilikom izbora sorti pojedinih voćnih vrsta moramo voditi računa jer neke voćne vrste su strano oplodne tako da treba u voćnjaku imati sortu oprašivača kao kod: jabuke, kruške, trešnje, oraha, leske, badema, pitomog kestena, kajsije i sljive. Za postizanje većih i stabilnijih prinosa i dobijanje krupnih plodova i kod samooplodnih vrsta preporučuje se sadnja oprašivača. Moramo voditi računa da sorte oprašivača imaju dobru klijavost polena, da se 50% podudara fenofaza punog cvetanja sa osnovnom sortom, da su gamete kompatibilne da stupaju u period plodonosenja istovremeno. Kod strano oplodnih sorti u voćnjaku moraju biti zastupljene bar 3 sorte koje se međusobno oprašuju. Veoma važna je i dobra klijavost polena.

Pri podizanju voćnjaka, ako se u njemu podiflu autosterilne vrste, neophodan je izbor i raspored sorti prema odnosima oplodnje što je jedan od osnovnih uslova rodnosti voćnjaka. Ukoliko je izraflena samobesplodnost sorti, potrebno je da u svakom takvom voćnjaku bude zastupljeno najmanje po dve do tri sorte. Samo u voćnjacima gde su zastupljene samooplodne vrste može se u jednom zasadu održavati samo jedna sorta.

Rešenje se postiže izborom sorti i njihovim pravilnim rasporedom prema međusobnim odnosima sa oprašivačem. Treba saditi najmanji broj sorti, ali one koje daju

... i vi-e
vodnju
e kao
dobrim
iskori-
avanjem klimatskih uslova, lak-
im izvo
enjem mera održavanja i nege, dobijaju
se ujedna eniji plodovi i dr. Jednosortni
vo njaci vafle samo za samooplodne sorte.

Trebalo bi da sorte opra-iva i budu prilago ene uslovima sredine, da su diploidne, da imaju dobru klijavost polena, kako bi dobro vr-ile svoju funkciju i oplo ivale glavne sorte. Vafno je da cvetaju istovremeno sa ostalim, zastupljenim sortama, kao i da im se period plodono-enja, dugove nosti podudara sa glavnim sortama u zasadu.

Ako su sorte diploidne, mogu se gajiti najmanje dve, koje me usobno vr-e oplodnju. Ukoliko je jedna od glavnih sorti diploidna, mogu se gajiti po tri sorte, zato -to diploidna sorta mora imati opra-iva a, jer tu ulogu ne vr-i triploidna sorta. Opra-iva i mogu imati razli it raspored u vo njaku. Na primer, mogu a su tri do pet reda glavne sorte, a jedan do dva reda sorte opra-iva a. Tako e, opra-iva mofle biti u svakom tre em redu zasada, svaka tre a vo ka. U -palirskim zasadima na svakih pet redova osnovne sorte, dolazi jedan do dva reda opra-iva a.

Kod samobesplodnih sorti o rasporedu opra-iva a treba posebno voditi ra una. Ali i kod samooplodnih sorti pravilnim rasporedom opra-iva a utica e se na ve u rodnost. Zato bi trebalo da u svakom etvrtom ili petom redu bude druga sorta.

Na primeru dunje moflemo videti kako pravilno odabrati sortiment u zasadu :

- Samooplodne dunje su : berecki, mamutova, -ampion, plovidivska, (vranjska ?).
- Delimi no samooplodne su: portugalska, jeli ka, leskova ka.
- Samobesplodne su: trijumf, e-ka, pazardflijska, mehelnica, (vranjska).

Zbog svega navedenog, za uspe-nu polinaciju, u savremenoj proizvodnji dunje neophodno je koristiti opra-iva e i prilikom podizanja zasada zastupiti najmanje dve sorte. ak i sorte koje su samooplodne daju 2 ó 3 puta vi-e plodova prilikom primene opra-iva a. Kao najbolji opra-iva i za leskova ku dunju koriste se obi no vranjska i pazardflijska dunja. Vranjsku dunju dobro opra-uju lesko- va ka i pazardflijska dunja.

Da bi se opra-ivanje vo aka obavilo -to sigurnije, potrebno je da se u blizini zasada ili u samom zasadu nalaze makar po dve ko-nice medonosnih p ela (Apis mellifica) na hektar zasada.

(S. Čokojević, dipl.ing.)

Sudanska trava i krmni sirak

Sudanska trava je jednogodišnja biljka, morfolo-ki vrlo sli na sa krmnim sirkom. Ima veoma mo an korenov sistem ako da dobro podnosi susu. U osnovi stabla razvija vazdu-ne korenove, biljka je veoma dobro pri vr- ena za podlogu i otporna na poleganje i vetar. Stablo je uspravno i dosifle visinu od 2 ó 3 metra. Sudanska trava se bokori, tako -tto iz pazuha listova u osnovi biljke izbijaju bo ne grane.To omogu ava regeneraciju biljke i ak etiri otkosa u toku godine. Sudanska trava trebalo bi da bude prva u plodoredu, jer prili no iscrpljuje zemlji-te hranljivim materijama i vodom.

Osnovna obrada vr-i se u jesen na punu dubinu.Pre oranja trebalo bi na parcelu na kojoj e se gajiti sudanska trava rasturiti najmanje 20 t/ha zgorleog stajnjaka, ali i 50-60 kg fosfora i 70-80 kg kalijuma. Potrebna je i koli ina azota od oko 140 kg/ha, tre ina u jesen, a druga tre ina u prole e kao stratno ubrivo. Ostatak se upotrebljava kao prihrana nakon kosidbe.

Sudanska trava je osetljiva na kasne prole ne mrazeve te je setvu pofeljno obaviti iza setve kukuruza, tj. krajem aprila ili po etkom maja. Mofle da se seje i kao postrni usev, ali je u na-im uslovima to prakti no nemogu e bez navodnjavanja.Ukoliko se koristi za napasanje stoke, onda onda se seje red od reda na 15-20cm. e- e se gaji za proizvodnju biomase ili semena, i tada je setva u redove na razmak od 40 cm, 60 cm pa i 70 cm. Dubina setve je od 2- 5 cm , u zavisnosti od tipa zemlji-ta. Na lak-im zemlji-tima, kao i za sve druge kulture, seje se dublje, a na tefim zemlji-tima pli e. Potrebno je od 12 ó 15 kg semena po jednom hektaru.

Za-tita od korova je sli na kao kod krmnog sirka i vafna je dok su biljke male. Kasnije,

se regenerisala za slede i otkos. Kosidba se vrši na visinu od 15 cm, ne niže, kako bi biljke mogle da se regeneriraju. Ukoliko se biljke kose u ranijim fazama sadržaj suve materije je manji, ali je takva biomasa vrlo dobra za ishranu stoke i ona je rado jede u svežem stanju. U kasnijim fazama raste procena suve materije i kvalitet, ali ako se dosađe kasni sa kosenjem - kvalitet opada.

Ukoliko se proizvodi zelena masa ili se sudanska rava koristi za ispašu, treba biti oprezan, jer biljke iz roda *Sorghum* imaju osobinu sintetisanja glikozida durin, koji je u višim dozama otrovan. Sadržaj durina je veći i kod mladih biljaka, pa je treba kositi u kasnijim fazama, prema metljenju. Ispitivanja su pokazala da je sadržaj durina nekoliko puta niži u uzorcima biljaka koje su gajene na parcelama dobro djobrenim fosforom. Prinos zelene krme sudanske trave kreće se od 50- 80 t/ha, a sena oko 15 t/ha. Zelena krma je izvanredno energetsko ugljeno hidratno hranivo, a sadrži i oko 10 % sirovih proteina. I krmni sirak se dobro regenerira i može dati 2-3 otkosa godišnje. Prvi otkos obično dospeva za oko mesec i po dana nakon nicanja, mada se može kositi i ranije, ako za to ima potrebe (nedostatak hrane u određenom periodu), a otkos je posebno i do narednog okosa, što zavisi i od vremenskih prilika. I krmni sirak se može gajiti za zelenu krmu i za siliranje. Prinos zelene krme je u proseku od 70 do 90 t/ha, dobro je ugljeno hidratno hranivo, sa prosečnim sadržajem proteina oko 10 %.

(S. Cvetković, dipl.ing.)

Slabo zastupljeno povrće u našem kraju – bamija i rukola

Bamija

Bamija je jednogodišnja biljka. Sasvim mladi plodovi 3 do 6 dana posle cvetanja i oplodnje koriste se kao povrće na različite načine, a najviše kuvani ili dinstani. Bamija se može konzervirati sušenjem, zamrzavanjem, sterilizacijom i mariniranjem. U prehrambenoj industriji sušena se koristi kao prirodni emulgator, a deluje i kao antioksidans. Smanjuje kristalizaciju šećera. Glavni koren je dubok, a postrano se razvija u površinskom sloju zemljišta. Stabljika je u početku zeljasta, a kasnije odrveni i može biti visoka 60 cm do 2 m. Listovi su spiralno raspoređeni, okrugli ili ovalni, troprsti ili peterprsti. Dvopolni cvetovi (beli ili fluti s tamnocrvenom ili ljubičastom pegom) nalaze se u pazuhu listova. Plod je mahuna na kratkoj dršci.

Minimalna temperatura klijanja iznosi 15 do 17 °C, a optimalna 29 do 30 °C. Za vegetativni rast potrebno je najmanje 15 °C, a normalno raste tek iznad 20 °C. Temperature niže od 10 °C izazivaju jači zastoj u rastu, kao i one iznad 40 °C. I najmanji mraz uništava biljku. Može da podnese kraći sušni period bez većeg zastoja u rastu, ali ravnomerno snabdevanje vodom preko je potrebno za dobar prinos. Za gajenje su najprikladnija srednje teška zemljišta, dobre strukture uz pH 6 do 7. Ne podnosi jače kisela zemljišta. Za dobar prinos potrebno je dosta hraniva. Preporučene količine su 600 do 800 kg/ha NPK ubriva 10:20:20, uz prihranu azotom tokom vegetacije 2 do 3 puta sa po 20 do 30 kg/ha. Uz međuređnu obradu prema potrebi se određuje na planirani broj biljaka.

most od 5 cm, 15 °C. nakon 60 cm, na dubinu 2 ó 3 cm. Pre setve korisno je seme natopitu u roku od 24 sata u toplu vodu (oko 30 °C), -to e omek-ati semensku ljusku. Za 1 ha potrebno je 5 ó 10 kg semena. Cvetanje po inje 6 ó 8 nedelja nakon setve, a ubrzo nakon toga i berba. Leti se navodnjava, prihranjuje i biljke se veflu za potporu.

Berba po inje krajem maja ili po etkom juna i traje do kraja septembra ili po etka oktobra. Uz berbu plodova dufine 7,5 ó 9 cm, tri puta nedeljno na ovaj se na in mofle posti i prinos od 20 t/ha. Plodovi se beru ru no, tako -to se plod malo zaokrene i otkine. Problem mofle biti i pojava alergijske reakcije kod pojedinih bera a od sitnih dla ica po celoj biljci. Plodovi vrlo brzo gube vodu i zato ih treba -to pre ohladiti na oko 10 °C, pakovati u manju ambalaflu. Ubrani plodovi mogu se odrflati samo kratko, 2 do 3 dana na 7 °C.

Rukola

Rukola je jednogodi-nja ili dvogodi-nja zeljasta biljka. Gaji se zbog li- a o-trog pikantnog ukusa i bogatog vitaminima. Ima stimulatивно delovanje na ljudski organizam, naro ito za fludac i creva. Gaji se zbog li- a gorkastog i pikantnog ukusa, bogata je vitaminima C i K te mineralima kalcijumom i magnezijumom. Naj e- e se koristi kao salata ili dodatak salatama, a mofle se pripremati poput spana a ili blitve. Stimulativno deluje na probavu, a pomafle kod prehlade i ka-lja.

Uzgaja se izravnom sjetvom od prolje a do jeseni, na razmak redova 15 do 35 cm. Biljke

formiraju rozetu li- a, a ovisno o razdoblju, prva se berba mofle o ekivati 30 do 60 dana nakon sjetve. Riga se mofle brati i vi-ekratno, no pri prvoj berbi li- a ne smije se o-tetiti vegetacijski vrh kako bi biljke retrovegetirale.

Na skra enoj stabljici u vegetativnoj fazi razvija rozetu li- a. Listovi su na kratkim peteljka, vi-e ili manje urezani, mogu biti do 20 cm dugi i 6 cm visoki. Pri vi-im temperaturama razvija se cvetna stabljika s grozdastim cvatovima bele ili svetloflute boje. Rukola je kultura skromnih zahteva za toplinom i otporna je na mrazeve. Zato se mofle proizvoditi toekom cele godine. Uspeva na gotovo svakom zemlji-tu. Rukola zahteva bogato zemlji-te koje zadrflava vlagu i delomi no zasenjeno mesto za sadnju. Tokom leta u vreme dugih sun anih dana zahteva dodatnu zaenu jer u suprotnom proizvodi listove lo-eg ukusa. Ova biljka najbolje uspeva na lakim peskovitim i srednje te-kim zemlji-tima pH neutralne ili alkalne reakcije.

Obrada zemlji-ta za rukolu je sli na kao i za drugo lisnato povr e. Osnovna obrada izvodi se na dubinu 20 cm, uz kvalitetnu povr-insku pripremu jer se rukola gotovo isklju ivo proizvodi direktnom setvom iz semena, a seme je veoma sitno (masa 1 000 semenki je oko 15 g). ubri se sa oko 60 - 80 kg/ha azota, 60 - 80 kg/ha fosfora i 100 - 120 kg/ha kalijuma. Nega useva sastoji se od me uredne obrade i navodnjavanja. Mofle se sejati od februara do septembra u vi-e navrata uz razmak redova 15 ó 30 cm, a prore uje se na 5 - 10 cm biljka od biljke. Dubina setve je oko 1 cm. Ni e za nekoliko dana. Za 40 ó 60 dana nakon setve mofle se brati. Mofle se brati i vi-ekratno, ali se pri prvoj berbi li- a ne sme o-tetiti vegetacijski vrh kako bi biljke retrovegetirale, ili se lisne rozete upaju, operu i prodaju u vezicama. Na 1m² mofle se posti i prinos do 2 kg.

(S. Kodžopeljić, dipl.ing.)

Somatske ćelije u mleku

dobijenog stalni

Muzne krave u organizmu poseduju slofeni odbrambeni mehanizam protiv bakterija. Ukoliko se broj bakterija u vimenu pove a, tamo se "upu uju" elije koje se bore protiv tih bakterija. To su somatske elije i njihova osnovna uloga je da smanje infekciju i eventualno pomognu u njenoj eliminaciji.

Nakon dugogodi-njeg prou avanja ovog problema, prihva eno je mi-ljenje da je koncentracija somatskih elija u mleku direktno povezana sa zdrastvenim stanjem vimena. Drugim re ima, ako je broj somatskih elija veliki, krava boluje od mastitisa ili zapaljenja mle ne flezde. Ni jedan drugi uzro nik ne uti e na broj somatskih elija u tolikoj meri kao bakterijske infekcije.

Tako, na primer, ukoliko se u stadu prose no nalazi 200 000 somatskih elija po ml mleka, -to se smatra dobrim zdravstvenim stanjem na farmi, dnevni gubitak mleka po svakoj kravi je 0,7 litara. Sa 400 000 somatskih elija po ml mleka ovaj gubitak iznosi 1,4 litra mleka po kravi, a sa 800 000 somatskih elija po ml mleka dnevni gubitak je oko 2 litra mleka.

Postoji jo-jedan zna ajan razlog zbog koga bi trebalo nastojati da se preventivnim merama smanji broj somatskih elija: -to je ve i broj somatskih elija u mleku manji je prinos sira po litrumleka . Osim toga, kada somatske elije uni-tavaju bakterije za njima ostaju enzimi koji su bili uklju eni u taj proces. Ovi enzimi su esto otporni na temperature pasterizacije i mogu da dovedu do o-te enja mle nih proteina i masno e. Rezultat je nesvojstven miris koji potro-a i ose te u mleku, a i rok trajanja takvog mleka mo e biti znatno smanjen, ak i ako se pravilno uva u friflizerima.

(N. Pipović, dipl.ing.)

Folijarna prihrana UREOM

Malo se primenjuje, a jo- manje govori o upotrebi mineralnog ubriva za tzv. folijarno prihranjivanje (prihranjivanje preko lista). Za-to UREE? Zato -to se najbolje usvaja od strane biljke kroz tzv. stome, tj. kutikularne otvore na listu i -to se sa malo novca u biljku unosi zna ajna koli ina najvafnijeg hraniva. Prihrana biljaka rastvorom UREE preko lista postiflu se slede i efekti :

Odmah po ulasku u list amidni oblik azota, u kojem se UREA nalazi, direktno i brzo se ugra uje u organske spojeve - aminokiseline. Efekti su uo ljivi nakon par dana, jer list poprima tamnije zelenu boju, -to nije posledica samo na ovakav na in unetog azota, nego time izazvanog poja anog usvajanja ostalih hraniva korenom iz zemlji-ta. Dakle folijarna prihrana, odnosno prihrana rastvorom UREE preko lista, pomafle i boljem kori-tenju ostalih hraniva (P,K,mikroelementi) korenom iz zemlji-ta. Ona poja ava funkciju ishrane, a time rast, razvoj, prinos i kvalitet polj. proizvoda. Ne kaffe se slu ajno - azot je "motor" biljke.Najbolja primena rastvora UREE je u poslepodnevnim i predve ernjim asovima, kada su temperature ne-to nifle, da bi uz pomo no ne rose amidni oblik azota (UREA) u-ao u list. Ako je temperatura vazduha u momentu primene (prskanja) visoka mo e se desiti da se UREA ponovo kristalizira i padne sa lista. Po tolerantnosti lista na sadrflaj UREE u rastvoru pojedine biljne vrste se razlikuju. Najve u koncentraciju (25%) podnose p-enica i uljana repica. Interesantno je napomenuti da, ako je zemlji-te u potpunosti prekriveno lisnom masom, iskoristivost azota iznosi 70 %, a -to je ponekad dvostruko vi-e od iskoristivosti azota datog u prihrani vrstnim ubrivima, i svakako br e.Napominjem da koncentracija ne mora uvek biti maksimalna, naime u ovom slu aju naro ito vaffi pravilo da se bolji efekti prihrane postiflu ako se ona izvodi u vi-e navrata. Kukuruz pri visini od 10 - 15 cm podnosi koli inu od 20 kg UREE u 100 litara vode. No, kod kukuruza je problem -to u tom porastu svega 5 % rastvora padne na list. Ali i ono -to padne otopljeno na zemlju biva br e usvojeno od strane korena nego primenjeno u "krupnom" stanju. UREA ne lepi, nego amonijak, koji iz nje nastaje razgradnjom pomo u fermenta ureaze, kojeg lu e bakterije zemlji-ta. Jednako tako UREA

icaajem
inu 60
i kroz
ora. Da
ta i na
kukuruzu, pokazali su brojni rezultati u ogleđima . Upotreba ovakvog na ina primene azota ne isklju uje upotrebu ubriva u vrstom stanju, naro ito pod brazdu, te ona ne mođe biti jedini na in ubrenja useva, naro ito na hranivima siroma-nijm zemlji-tima. Upotreba ovakvih na ina ubriva u strnim usevima "skop ana" je sa strahom od posledica gađenja useva, naro ito u klasanju, kada folijarna prihrana daje pove ane efekte uz primenu fungicida (sinergizam rastvora azota i fungicida), a i ranije. Toga se ne treba pla-iti, naro ito ako usev nije dobio dovoljno hraniva u vrstom obliku. Svakako da je bolje da prskalica ima -to -iri zahvat I na kraju da kaflem da na-i proizvo a i "poteflu" za folijarnom prihranom tek kada primete pojavu flu enja lista, zaostajanja u porastu i sl. Ja napominjem da u poljoprivrednoj proizvodnji sve mere (nege, za-tite, ishrane) treba obavljati preventivno, a ne kurativno.

(V. Aleksić, dipl.ing.)

Autohtone sorte jabuka

Senabija (Momic)

Omiljena jabuka kod nas. Gajila se kod nas pre nego -to su turci do-li na Balkan i gajena je bila pod imenom Momic, -to su joj Srbi dali kad su je primili od Grka. Turci su je zatekli na Balkanu i nasledili je zajedno sa imanijima vlastele i manastira, pa su joj dali svoje ime Senabija. A Zenobija ili Sejnebi ja u Turskoj bilo omiljeno flensko ime, kao kod nas -to je bilo Leposava, Lepa, Lep-a. Turci su zamenili ime pod kojim je dotle ova jabuka bila poznata u Srbiji i susednoj Bugarskoj.

Stara doma a sorta poznata u jugozapadnim predelima Srbija, nekada rasprostranjena na celom Balkanskom poluostrvu. Bere se u prvoj polovini oktobra. Plodovi su srednje krupni, ujedna ene veli ine. Boja pokoflice je svetlozelena, sa sun ane strane rumena, kroz koju se probija fluta nijansa. Meso ploda je so no, belo, slatko, mekano, bez specifi ne

arome, ali lepog ukusa. Plodovi su dobri za stonu upotrebu u sveflem stanju ili za preradu u pekmez. Otporna je na mraz, su-u, kao i na biljne bolesti, zbog ega je pogodna za organsku proizvodnju.

Kola ra (Poga ara)

Na-e kola arke ma vanske i -umadijske su izvrsne u pogledu kvaliteta i trajnosti. Grupu kola ara dopunje jo-jedna lepa i traja-na sorta koja se nalazi kod muslimanskih Srba u M.Zvorniku pod imenom slatka kola u-a ili jelifalme. Po etkom 20. veka u raznim srpskim okruzima kola aru su nazivali: kola arka, koturajka, poga ara, poga anka, no ajka, tanjira a, kolatu-a, kotura a.

Odoma ena sorta nepoznatog porekla. Rasprostranjena je u svim vo arskim krajevima Balkana i dela srednje Evrope (Ma arska, e-ka, Slova ka). Po etkom 20. veka ovo je bila jedna od najrasprostranjenijih sorti jabuka na na-im prostorima, a danas je retka.

Plodovi mogu biti sitniji ili krupni, pljosnatog, poga astog, pomalo nepravilnog oblika. Kola ara ima tanku, vo-tanu i vrstu pokoflicu, sa izraflenim crvrnim prugama. Sazreva krajem oktobra i kasnije, a plodovi stajanjem postaju ukusniji. Kola ara se u obi nim uslovima mođe uvati do prole a, jer tada ina e tvrdo i hrskavo kiselkasto osveflavaju e meso, omek-a i mođe i da pobra-njavi. Osetljiva ja na a avu krasravost.

Kablarka

Autohtona sorta nastala od francuske sorte ^{TM}ampanjska renata u okolini a ka, a sporadi no se sre e po celoj ^{TM}umadiji. Plod je okruglastog oblika, srednje vrst, visokog kvaliteta mesa, zelenoflute osnovne boje pokoflice prekrivene rumenilom. Sazreva po etkom oktobra. Plodovi se mogu uvati do sredine marta. Srednje je otporna prema prouzrokova u pepelnice i a ave krastavosti.

Rebra a

Stara doma a sorta nepoznatog porekla. Sazreva kasno u jesen, tokom oktobra. Plodovi su krupni, tefline preko 200 g. Ima specifi an

plodovi nisu odmah za upotrebu i potrebno je da odstoje mesec dana nakon berbe. Zbog meko e ploda nije pogodna za transport. Pogodna je za proizvodnju organske hrane, jer je relativno otporna na biljne bolesti. Ova sorta je gotovo nestala sa na-eg podru ja.

Timo anka

Autohtona sorta, nepoznatog porekla. Gajila se na podru ju Balkanskog poluostrva, a u Srbiji najvi-e u Timo koj krajini. Sazreva kasno u jesen, a bere se posle prvog mraza, jer u tom periodu dobija najlep-u boju i plodovi se mogu uvati ak do juna.

Neretko se de-ava da poneki plod prezimi zimu ispod drveta u snegu, a da na prole e bude zdrav i so an, kao da je tek ubran. Plod timo anke je srednje krupan do krupan, zvonasto okruglast.

Pokoflica je tanka, mofle da bude hrapava ili glatka, zelenkastorumene do rumene boje.

Meso ploda je svetlozeleno, kiselkastog ukusa, osveflavaju e rome.

Ova sorta je relativno otporna na ve inu bolesti i dobro podnosi transport. Od timo anke se pravi rakija jabukova a dobrog kvaliteta.

Budimka (ula)

Budimka se gajila na podru ju Starog Vlaha mnogo pre nego -to je stanovni-tvo tog podru ja po elo da ima dodir sa Ugarskom (grad Budim). Smatra se da ime poti e od stare flupe Budima, Donjih Vasojevi a, gde je Sveti Sava osnovao jednu od dvanaest episkopija (šU Budimu Hram Sv. Georgijađ - danas manastri ur evi stupovi), gde su na manastriskim imanjima gajene odabrane vo ke i odatle razmnoflavale dalje. Kalu eri iz manastria Studenice, Pridvorice, Kovilja, Arilja itd. izvesno su ovu jabuku doneli iz susednog Budima i razmnoflili je prvo na manastrskim imanjima, a posle i po celom kraju.

Stara odoma ena sorta, pretpostavlja se da je doneta sa istoka. Stablo je bujno, dugove no, retke,

uskopiramidalne krune. Plod je srednje krupan, loptastokola astog oblika, esto asimetri an, zelenkasto-flute boje pokoflice, sa sun ane strane prekrivene bledim runenilom. Meso je beli asto, vrsto, nedovoljno so no, slatko do blago nakiselo. Sazreva polovinom oktobra. Plodovi se mogu uvati do kraja maja. Srednje je otporna prema prouzrokova u pepelnice (*Podosphaera leucotricha*) i a ave krastavosti (*Venturia inaequalis*).

Budimkaó klon Gradac. Odlikuje se vitalnim, bujnim stablima, uske kro-nje, obilne rodnosti. Plodovi su srednje krupni, kola astog oblika, zelene osnovne boje pokoflice sa malo dopunskog rumenila sa sun ane strane i uz prisustvo r aste prevlake oko peteljke. Pokazuje zna ajnu otpornost prema prouzrokova u a ave krastavosti (*Venturia inaequalis*) u uslovima kada nije vr-ena za-tita fungicidima.

Budimka ó klon Arilje. Najve i broj varijeteta i klonova Budimke prona en je upravo u ariljskom podru ju. Jedan od najboljih klonova ove sorte prona en je u selu Mirosaljci. Odlikuje se veoma vitalnim, umereno bujnim stablima, otvorenije kro-nje. Plodovi su krupni, ujedna ene mase, izdufleno kola astog oblika, svetlozelene osnovne boje pokoflice koja je ve im delom ploda prekrivena dopunskim atraktivnim rumenilom. Izuzetno je visoke rodnosti. Ispoljava zadovoljavaju u otpornost prema prouzrokova u a ave krastavosti.

ulica

Autohtona sorta jabuke, sporadi no se sre e na podru ju centralne Srbije, ali najvi-e je rasprostranjena u gornjem delu Toplice, gde su na ena stabla stara i po 150 godina. plod ulice je sitan, teflak do 100 g, zarubljeno kupastog oblika, sa tankom i duga kom peteljkom. Poko flica je debela i vrsta, zelenkastoflute boje, sa sun ane strane rumena. Meso je belo, so no, vrsto, kiselog ukusa. ulica u obi nim uslovima mofle da se uva do maja . Stablo je srednje bujno, zdravo, dugove no, velike rodnosti i relativno otporno ptra ma bolestima.

Tetovka

Na poljoprivrednoj izložbi u Beogradu održanoj 1898. godine napravila je hitavu senzaciju jabuka tetovka, koja je slična senabiji i budimki.

Na autohtona sorta iz okoline Tetova, rasprostranjena u Makedoniji, južnoj Srbiji (okolina Vranja, Leskovca, Niš), na području Kosova i Metohije, Bosne, Albanije i Bugarske. Sazreva u oktobru, ali je za upotrebu tek od novembra. Plodovi su srednje krupni do krušni, okruglasto kupasti, simetrični, izrazito sušeni oko dna. Pokoflica je tanka, filava, masna, slamasto žuta, a sa strane rumena sa voćanom prevlakom. Meso ploda je belo, krto, srednje sočno, slatko, prijatnog mirisa, bez dovoljno voćnih kiselina. Plodovi dobro podnose transport i mogu u običnim uslovima da se uvaju do maja.

U povoljnim uslovima tetovka ima veoma obilan rod, čak i 700 do 800 kg godišnje. Gotovo je izležla sa njezinih prostora.

Matovka

Stara autohtona sorta našeg područja. Rasprostranjena je u mnogim krajevima Srbije, naročito u okolini Vranja, Toplici, srednjem Pomoravlju i na Kosovu.

Ovo je prava zimska sorta kasnog zrenja. Sazreva krajem oktobra, a plodovi se mogu saći čak do nove berbe.

Stablo je veoma bujno, uske, piramidakne krune. Plod je sitan (50 do 80 g), izdučeno loptastog oblika, zeleno žute osnovne boje pokoflice prekrivene tamno crvenom dopunskom bojom sa strane. Stajanjem pokoflica postaje masnija, što pogoduje dužem uvajanju plodova. Meso je belasto, krto, slatko kiselog ukusa, topljivo i sočno, karakteristične arome. Otporna je prema prouzrokovanoj kvasci. Stabla u punoj rodnosti mogu da daju i po 1000 kg kvalitetnog ploda po sezoni. Može da se gaji bez zaštite i pogodna je jer se njen plod može ući duži vremenski period, pri čemu dobija lepši aromu.

Zelenika

Autohtona sorta nepoznatog porekla, nekada veoma zastupljena širom Srbije, a danas je retka. Još uvek može da se pronaći u slima Tuzlanske, Podrinja ili Poliklja. Ova sorta je bila omiljena u narodu i opevana u narodnim pesmama. Zelenika ima krupan ili veoma krupan plod okruglasto pljosnatog oblika, svetlo zelene boje. Meso je krto, vrsto, sočno, prijatno nakiselog ukusa i lepe arome. Sazreva u oktobru, a može da se uva i do marta.

Izuzetno je bujna, pozno cvetna i visoke produktivnosti. Ima bujno i zdravo stablo sa širokom i retkom krošnjom. Visoko je otporna prema prouzrokovanoj pepelnici (*Podosphaera leucotricha*).

Slatkara (Slatkuša)

Stara domaća sorta poznata u narodu pod nazivom Slatkuša. Danas je veoma retka, a nekada je bila rasprostranjena u Polimlju. Plod je srednje krupan, kupastog oblika i sušava se prema peteljci.

Pokoflica je blede žute boje sa strane rumena. Meso je belo, slatko nakiselog ukusa, mirisljivo-aromatično. Sazreva u septembru, a plodovi mogu da se uvaju i do marta. Ova sorta dobro i redovno rađa.

Slatkara je dobra za upotrebu u svežem stanju, kao i za preradu.

Prespanka

Autohtona sorta, rasprostranjena u Makedoniji (u okolini Prespe), južnoj Srbiji, Grčkoj i Albaniji. Sazreva u drugoj polovini septembra i početkom oktobra, a plod može da se uva do aprila. Plod je srednje krupan do krupan, okruglastog oblika sa blagim sušenjem prema peteljci. Pokoflica je slabije ili je izražene crvene boje sa zelenim prugama, glatka, suva, pokrivena voćanom prevlakom. Meso ploda je flučasto, ne previše sočno, slatko, bez karakteristične arome. Plodovi ove sorte su vrsti i pogodni za transport. Prespanak najbolje uspeva u predelima gde su tipla leta, ali sa toplim i vlažnim zemljištem. Postoje varijeteti zelene i crvene prespanke.

Koflara (Francuska renata)

Ovo je veom cenjena sorta posebne arome i ukusa. Ima krupan plod, okruglasto-pljosnatog oblika, sa izraflenom r astom, hrapavom pokofficom. Meso ploda je zelenkasto belo, topljivo, so no, osveflavaju e, vinsko kiselog ukusa. Plod je otporan na ve inu biljnih bolesti i mofle da se gaji bez za-tite. Plodovi se u obi nim uslovima mogu uvati do januara. Stablo veoma sporo raste, ali je snafno, dugove no u povoljnim uslovima i mofle da dostigne veliku visinu sa ogromnom kro-njom. Ova sorta pogodna je za organsku proizvodnju.

Koflara ó klon Gradac. Karakteri-e se relativno bujnim stablima srednje otvorene kro-nje, visoke rodnosti. Plodovi su srednje krupni do krupni, kola astog oblika, r aste boje, hrapave pokoffice, izraflenog kiselog ukusa, so ni i prijatne arome. Nema simptoma a ave krastavosti na listu niti na plodovima u uslovima bez za-tite. Pogodna je za organsku proizvodnju.

Koflara ó klon Arilje. Odabrani klonovi ove sorte na lokalitetu Arilje odlikuju se znatno manjom bujno- u u odnosu na standardnu sortu koflaru. Plodovi su krupni, okruglasto-kola astog oblika, ujedna ene mase, tanke zlatno r aste boje pokoffice prekrivene blagim rumenilom sa sun ane strane. Meso je flu kasto bele boje, hrskavo, izbalansiranog odnosa -e era i kiselina i veoma prijatnog ukusa. Plodovi ne opadaju pred berbu. Pokazuje zna ajnu otpornost prema prouzrokova u a ave krastavosti.

Krupna koflara

ovo je odoma ena sorta poreklom iz Francuske, nekada veom zastupljena u svim vo arskim krajevima biv-e Jugoslavije, a danas je retka. Bere su u prvoj polovini oktobra, a plodovi mogu da se uvaju do aprila. Koflara ima krupan plod, okruglasto-pljosnatog asimetri nom oblika, sa debelom, hrapavom i suvom pokofficom, sme e boje. Meso ploda je zelenkasto bele boje, lepog

vinsko kiselog ukusa, so no, topljivo, osveflavaju e sa karakteristi nom aromom. Plod je otporan na ve inu biljnih bolesti i mofle da se gaji bez za-tite. Plodovi koflare su vrsti i pogodni za transport, aili dugim stajanjem gube na sveffini i postaju bra-njavi. Ova sorta je izuzetnog kvaliteta i trebalo bi je vratiti u na-e vo njake.

Batulenka

Odoma ena sorta nepoznatog porekla. Na ena je u Banatu i sporadi no se gajila do Drugog Svetskog rata, a danas je izuzetno retka, gotovo nestala. Plod je srednje krupan, okruglatog oblika, tanke, sjajne i vo-tane pokoffice, belo flute boje sa sun ane strane rumen. Meso je svetlo flute boje, so no, hrskavo, topljivo, slatkasto vinskog osveflavaju eg ukusa. Ima lepu aromu karakteristi nu za ovu sortu. Ova sorta mofle da bude otporna na ve inu biljnih bolesti, posebno ako se nalazi na breffuljkastim terenima, sa dobrom vazdu-nom dranaflom. Ovo je dobra stona sorta sa ukusnim plodovima, koji mogu da se uvaju nepromenjeni do prole a.

Krstova a (Daspi anka)

Veoma stara odoma ena sorta, smatra se da je poreklom sa srednjeg istoka. Prvi put je okalemljena 1840. godine u selu Daspi i kod Berana, po emu je i dobila ime. Najvi-e je ima u Polimlju i u podru ju jugozapadne Srbije, okolini Prijepolja i manastira Mile-eva. Sazreva krajem septembra ili po etkom oktobra i koristi se u sveffem stanju ili za preradu, a mofle da se uva do aprila. Plod je srednje krupan do krupan, mofle da bude teflak i do 200 g, nepravilnog ovalnog oblika sa izraflenim rebrima. Pokoffica je tanka i glatka, zelenkasta, a sa su ane strane rumena ili potpuno crvena. Meso je belo, meko, so no, slatko, lepe arome. Osetljiva je u transportu, a plodovi mogu dugo da se uvaju i ne gube na sveffini. u. Otporna je prema ve ini prouzrokova a bolesti i -teto ina.

...porekla, srednje i. Plod je okruglasto pljosnatog oblika, zelenkasto rumene boje, sa tankom, glatkom i vo-tanom pokoflicom, zbog ega mofle da se uva do prole a. Meso je belo, izuzetno slatko, so no, topljivo, posebne arome i ukusa. Ova sorta pogodna je za stonu upotrebu, ali i za preradu u dflm.

Ova sorta mofle da se uzgaja i bez za-tite. Zabeleflena su stabla ove sorte stara preko 100 godina, koja su donosila preko 1000 kg ploda godi-nje. Tm-irka je gotovo nestala sa na-ih prostora.

Ov iji nos

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla. Sporadi no se gaji na podru ju centralne Srbije (fiupe), iso ne i juflne Srbije (okolina Leskovca). Sazreva krajem septembra. Ime je dobila prema obliku ploda, koji je izdufleno okruglast, malo povijen prema a-ici, tako da podse a na ov iji nos. Ima flu kasto rumeni plod, belog i mekog sun erastog mesa, slatkog ukusa sa tankom vo-tanom pokoflicom. Ovo je slatka jesenja jabuka, veoma pogodna za upotrebu u sveflm stanju i za pravljenje dflma. Otporna je na ve inu biljnih bolesti, pa je nije potrebno prskati, -to je od posebnog zna aja za proizvodnju zdrave hrane.

Belojabuka

Odoma ena sorta poreklom iz Rusije. Rasprostranjena je u srednjoj i isto noj Evropi, Sloveniji, severnoj Hrvatskoj, BIH, Srbiji i Makedoniji. U toplijim krajevima sazreva krajem juna ili jula, a u hladnijim po etkom avgusta. Ova sorta se bere u vi-e navrata, jer plodovi sazrevaju postepeno. Plodovi su okruglasti, prema a-ici sufleni, sitni do srednje krupni sa izraflnim rebrima preko celog ploda. Pokoflica je blede zelene do blede flute boje, tanka, vo-tana i glatka, osetljiva je i lako puca. Meso ploda je belo sa zelenkastom nijansom, srednje so no, meko, fino zrnasto, kiselkastog ukusa i prijatnog mirisa. Ovo je jedna od prvih letnjih sorti odli nog kvaliteta, za ishranu i za pripremu kola a i pita.

Funta a

Veoma stara evropska sorta, francuskog porekla, odoma ena kod nas, a nekada veoma rasprostranjena na severu Ba ke, u okolini Subotice. Sazreva krajem avgusta. Funta a ima izuzetno krupne plodove, oko jednu šfuntuō - do 250 g- Plod je okruglastog, asimetri nog oblika, -irokog oboda na sredini, sa izraflnim oblim rebrima dufl celog ploda. Pokoflica je glatka, masna i debela, zelenkasto-ruffi aste boje.

Meso ploda je beli asto, tvrdo, hrskavo, vinskokiselog ukusa, so no, bez karakteristi ne arome.

Funta a je gotovo i- ezla iz na-ih vo njaka.

Devoja ka crvenka

Ovo je stara sorta poreklom iz e-ke, a zastupljena je u zapadnim vo arskim krajevima na-eg podneblja, kao i u Hrvatskoj i Sloveniji.

Sazreva od sredine septembra do polovine oktobra, a za konzum dospeva u novembru, pa i tokom zime. Plodovi su srednje krupni, okruglasto ba vastog oblika, tamno crvene boje.

Stablo je srednje bujno. Ova sorta nije zahtevna, dobro uspeva na kamenitom podru ju i vetrovitim predelima, pa je pogodna za gajenje u ekstenzivnim i nepovoljnim uslovima.

Masnja a

Stara autohtona sorta, nepoznatog porekla. Gotovo da je nestala sa na-ih prostora. Sazreva u jesen, u drugoj polovini septembra i po etkom oktobra.

Plodovi su srednje krupni do krupnj, okruglastog oblika, sufleni pri a-ici. Ime je dobila po zelenoj ili svetlo flutoj pokoflici prekrivenoj vo-tanom prevlakom, pri emu izgleda kao da je masna.

Meso ploda je ukusno, meko, slatko, so no, bez karakteristi ne arome. Ovo je slatka sorta koje ne mofle dugo da stoji. Nekad se od nje proizvodio kvalitetan dflm, ili se koristila u sveflm stanju.

Sklona je alternativnom ra anju, svake druge godine. Zabeleflena su stabla star preko 100 godina sa obilnim rodnom.

Ovom jabukom počinje sezona jabuka na pijacama. Petrova ima srednje bujno stablo, okruglaste krošnje. Postoje varijeteti, crvena i bela potrova, koji se razlikuju po veličini ploda i boji pokožice. Plod je sitan do srednje krupan, okruglasto-kupastog oblika. Pokožica je tanka, slamasto flute ili crvene boje. Meso je sočno, krto, slatko i prijatnog mirisa. Može da se uzgaja bez zaštite. Koristi se u ishrani u svežem stanju ili za pite i kolače.

Pamuklija

Stara domaća sorta, nekada veoma rasprostranjena u našim krajevima, a danas gotovo izumrla. Sazreva krajem juna, početkom jula.

Plod je srednje krupan, svetloflute boje, sa sunane strane rumeno obojen. Meso ove jabuke je slatko, sočno i mekano, po čemu je i dobila ime pamuklija. Ova sorta je otporna na prolećne mrazeve, jer kasno cveta, kao i na većinu biljnih bolesti.

Ovo je sorta dobra za korišćenje u svežem stanju, ali i za proizvodnju džemova, naročito bez dodavanja šećera.

Rufica (Ciganica)

Stara domaća letnja sorta, koja rano sazreva, krajem jula. Stablo je srednje razvijeno sa gustom krošnjom nepravilnog oblika. Plodovi su okruglastog oblika, srednje veličine, sa tankom, tamno crvenom pokožicom, po čemu je i dobila ime. Rufica je osetljiva na fuzikladijumu i zbog toga na pojedinim mestima pokožica ploda prelazi u crveno-crnu boju. Meso ploda je beliasto, ispod pokožice crveno, sa zelenkastim vlaknima, krto i sočno, kiselo slatkog osvežavajućeg ukusa i lepe arome.

Ima kretak period upotrebe i plodovi stajanjem gube svežinu (brkaju se). Koristi se za konzumaciju u svežem stanju, ili za pite i kolače.

Trunka

Ova sorta se od davnina gaji u basenu Toplice, u okolini Prokuplja.

Plodovi su srednje veličine, kulaastog oblika i pripremljeni malo sušeni. Ime –arunka potiče od pramenasto-rumenih uzdužnih pruga na pokožici. Meso ploda je tvrdo, filavo, slatko, lepe arome, ali osetljivo na mehaničke oštećenja. Plodovi u običnim uslovima mogu da se skupljaju do proleća. Stablo ove sorte je bujno, otporno i veoma rodno. Relativno je otporna prema fuzikladijumu, kao i prema većini biljnih bolesti, zbog čega je pogodna za organsku proizvodnju. Uspeva na svim tipovima zemljišta.

(V. Trandafilović, dipl.ing.)

ODRATU

**Poljoprivrednoj
Savetodavnoj i Stručnoj
Službi**

„Agroznanje”Zaječar

IZDAJE:

***POLJOPRIVREDNA STRUČNA I
SAVETODAVNA SLUŽBA
„AGROZNAJJE” D.O.O. ZAJEČAR,***

***19000 ZAJEČAR, UL. NIKOLE PAŠIĆA
37/4, Tel/Fax.: +381 19 436-865***

***Tehnički urednik: Vladan Trandafilović,
dipl.ing.***

***Neđeljko Pipović, dipl.ing. – Stručni
saradnik za stočarstvo,***

***Vladan Trandafilović,
spec.ampelografije – Stručni saradnik za
voćarstvo i vinogradarstvo,***

***Srdan Cvetković, dipl.ing. – Stručni
saradnik za ratarstvo,***

***Valentina Aleksić, dipl.ing. – Stručni
saradnik za melioracije zemljišta,***

***Dragan Kolčić, dipl.ing. - Stručni
saradnik za agroekonomiju***

***Slavica Kodžopeljić, dipl.ing. – Stručni
saradnik za povrtarstvo***

***Sanja Čokojević, dipl.ing. - Stručni
saradnik za voćarstvo i vinogradarstvo***

Slavica Dželatović, dipl.ing. – Direktor

TIRAfi: 300 PRIMERAKA

R.Br.	Proizvod	Veli ina	Pakovanje	Poreklo	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda
						min	max	dom		
1	Brokola (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	100.00	120.00	100.00	pad	slaba
2	Karfiol (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	40.00	60.00	50.00	pad	prose na
3	Krompir (beli)	srednja	standardno	Doma e	kg	50.00	60.00	50.00	pad	dobra
4	Krompir (crveni)	srednja	standardno	Doma e	kg	60.00	70.00	60.00	rast	dobra
5	Kupus (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	20.00	30.00	20.00	pad	dobra
6	Luk crni (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	50.00	70.00	60.00	-	prose na
7	Pasulj (beli)	srednja	standardno	Doma e	kg	180.00	200.00	200.00	rast	slaba
8	Pasulj (-areni)	srednja	standardno	Doma e	kg	210.00	230.00	230.00	-	slaba
9	Patlidflan (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	40.00	70.00	60.00	-	prose na
10	Pe urke (-ampinjoni)	srednja	standardno	Doma e	kg	180.00	190.00	180.00	bez promene	prose na
11	TMargarepa (sve sorte)	srednja	standardno	Doma e	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	prose na

R.Br.	Naziv fliv.	Teflina/uzrast	Rasa	Vrsta	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda
						min	max	dom		
1	(sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	120.00	100.00	bez promene	prose na
2	Jabuka (Deli-es zlatni)	srednja	standardno	Doma e	kg	60.00	80.00	70.00	-	prose na
3	Jabuka (Greni Smit)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	150.00	140.00	-	slaba
4	Jabuka (Jonagold)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	150.00	140.00	-	slaba
5	Kivi (sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	130.00	130.00	-	slaba
6	Kru-ka (ostale)	srednja	standardno	Doma e	kg	50.00	70.00	60.00	pad	prose na
7	Le-nik (o i- en)	srednja	standardno	Doma e	kg	1800.00	1800.00	1800.00	rast	slaba
8	Limun (sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	150.00	120.00	rast	slaba
9	Orah (o i- en)	srednja	standardno	Doma e	kg	1000.00	1000.00	1000.00	pad	slaba

Cene mesa u klanicama

R.Br.	Naziv fliv.	Teflina/uzrast	Rasa	Cena(din)			Trend	Ponuda	Komentar
				min	max	dom			
1	Jagnjad	sve tefline	sve rase	240.00	250.00	240.00	bez promene	slaba	
2	Junad	>480kg	sve rase	220.00	260.00	250.00	rast	slaba	
3	Krave za klanje	sve tefline	SM	140.00	160.00	150.00	rast	slaba	
4	Krma e za klanje	>130kg	sve rase	140.00	160.00	150.00	pad	slaba	
5	Prasad	16-25kg	sve rase	240.00	250.00	250.00	rast	prose na	
6	Telad	80-160kg	SM	260.00	290.00	280.00	-	prose na	flenska
7	Telad	80-160kg	SM	350.00	370.00	360.00	-	prose na	mu-ka
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	170.00	180.00	180.00	pad	slaba	
9	Tovljenici	>120kg	sve rase	170.00	180.00	170.00	pad	slaba	

R.Br.	Naziv fliv.	Teffina/uzrast	Rasa	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Jagnjad	sve teffine	sve rase	kg	240.00	270.00	250.00	bez promene	slaba
2	Krma e za klanje	>130kg	sve rase	kg	140.00	170.00	160.00	bez promene	0-5
3	Prasad	16-25kg	sve rase	kg	240.00	250.00	240.00	bez promene	prose na
4	Prasad	<=15kg	sve rase	kg	240.00	260.00	250.00	bez promene	prose na
5	Tovljenici	80-120kg	sve rase	kg	170.00	190.00	190.00	pad	vrlo slaba
6	Tovljenici	>120kg	sve rase	kg	170.00	190.00	180.00	pad	vrlo slaba